

I. ผลคูณคาร์ทีเซียน

คู่อันดับ

$$(a, b) = (c, d) \leftrightarrow a = c \text{ และ } b = d$$

$$(a, b) \neq (c, d) \leftrightarrow a \neq c \text{ หรือ } b \neq d$$

บทนิยาม

ผลคูณคาร์ทีเซียน

$$A \times B = \{(a, b) | a \in A \text{ และ } b \in B\}$$

สมบัติ

$$1. A \times B = B \times A \leftrightarrow A = B \text{ หรือ } A = \emptyset \text{ หรือ } B = \emptyset$$

2. สมบัติการกระจาย

$$A \times (B \cup C) = (A \times B) \cup (A \times C)$$

$$A \times (B \cap C) = (A \times B) \cap (A \times C)$$

$$A \times (B - C) = (A \times B) - (A \times C)$$

$$3. (A \times B) \cap (C \times D) = (A \cap C) \times (B \cap D)$$

$$4. n(A \times B) = n(A) \times n(B)$$

Ex กำหนดให้ $A = \{1, 2\}$, $B = \{a, b\}$ จงหา $A \times B$, $n(A \times B)$

Sol $A \times B = \{(1, a), (1, b), (2, a), (2, b)\}$
 $n(A \times B) = 2 \times 2 = 4$

II. ความสัมพันธ์

บทนิยาม

- r เป็นความสัมพันธ์จาก A ไป $B \rightarrow r \subset A \times B$
- $(x, y) \in r$ เขียนแทนด้วย $x r y$
- ความสัมพันธ์ใน A คือ ความสัมพันธ์จาก A ไป A
- จำนวนความสัมพันธ์จาก A ไป B เท่ากับ $2^{n(A \times B)} = 2^{n(A) \cdot n(B)}$
- $\emptyset$ เป็นความสัมพันธ์จาก A ไป B เสมอ

Ex กำหนดให้ $A = \{1\}, B = \{a, b\}$ จงหาความสัมพันธ์จาก A ไป B

Sol จาก $A \times B = \{(1, a), (1, b)\}$ จะได้ ความสัมพันธ์จาก A ไป B ได้แก่
 $r_1 = \emptyset, r_2 = \{(1, a)\}, r_3 = \{(1, b)\}, r_4 = \{(1, a), (1, b)\}$

โดเมนและเรนจ์ของความสัมพันธ์

โดเมน (D_r) คือ เซตของสมาชิกตัวหน้าของคู่อันดับใน r

เรนจ์ (R_r) คือ เซตของสมาชิกตัวหลังของคู่อันดับใน r

หลักการหาโดเมนและเรนจ์ของความสัมพันธ์จากเงื่อนไข

โดเมน (x)	เรนจ์ (y)
1. จัด y ในเทอมของ x	1. จัด x ในเทอมของ y
2. พิจารณาค่า x ที่ทำให้หาค่า y ได้	2. พิจารณาค่า y ที่ทำให้หาค่า x ได้

หลักการพิจารณา
 ส่วน $\neq 0$
 $|\square| \geq 0$
 $\sqrt{\square} \geq 0$ และ $\square \geq 0$
 $(\square)^2 \geq 0$

Ex กำหนดให้ $r = \{(x, y) | y = \frac{2x+3}{4x-1}\}$

จงหาโดเมน, เรนจ์

Sol $y(4x-1) = 2x+3$

$$4xy - y = 2x + 3$$

$$x(4y-2) = y+3$$

$$x = \frac{y+3}{4y-2}$$

$$D_r = R - \left\{\frac{1}{4}\right\}$$

$$R_r = R - \left\{\frac{1}{2}\right\}$$

II. ความสัมพันธ์ (ต่อ)

กราฟของความสัมพันธ์

นิยาม

เซตของจุดบนระนาบของความสัมพันธ์

โดเมน

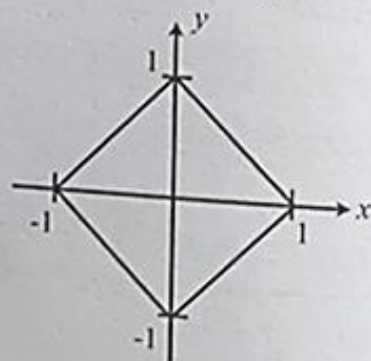
หาได้จากขอบเขตของค่า x บนกราฟ

เรนจ์

หาได้จากขอบเขตของค่า y บนกราฟ

Ex กำหนดให้ $r = \{(x, y) \mid |x| + |y| = 1\}$ จงหาโดเมน, เรนจ์

Sol จากกราฟความสัมพันธ์

ดังนั้น โดเมน คือ $D_r = [-1, 1]$

เรนจ์ คือ $R_r = [-1, 1]$

III. อินเวอร์สของความสัมพันธ์

บทนิยาม

กำหนดให้ $r = \{(x, y) \in A \times B \mid (x, y) \in r\}$
 จะได้ว่า $r^{-1} = \{(y, x) \in B \times A \mid (x, y) \in r\}$

หลักการหาอินเวอร์สของความสัมพันธ์

r เขียนแบบแจกแจงสมาชิก	สลับที่ตัวหน้ากับตัวหลัง ในคู่อันดับทุกตัว
r เขียนแบบบอกเงื่อนไข เช่น	$r^{-1} = \{(y, x) \in B \times A \mid y = f(x)\}$
$r = \{(x, y) \in A \times B \mid y = f(x)\}$	$r^{-1} = \{(x, y) \in B \times A \mid x = f(y)\}$

Ex กำหนดให้ $r = \{(a, 1), (b, 2), (c, 3)\}$
 จะได้ว่า $r^{-1} = \{(1, a), (2, b), (3, c)\}$

Ex กำหนดให้ $r = \{(x, y) \in A \times B \mid y = \frac{2x-1}{3}\}$

จะได้ว่า $r^{-1} = \{(x, y) \in B \times A \mid x = \frac{2y-1}{3}\}$

หรือ $r^{-1} = \{(x, y) \in B \times A \mid y = \frac{3x+1}{2}\}$ จัดรูป

สมบัติเกี่ยวกับอินเวอร์ส

$D_{r^{-1}} = R_r$; $R_{r^{-1}} = D_r$
 กราฟของ r กับ r^{-1} สมมาตรบนเส้นตรง $y = x$

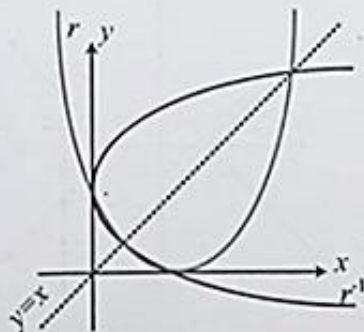
Ex กำหนดให้ $r = \{(x, y) \mid y = (x-1)^2\}$

จงหา r^{-1} , $D_{r^{-1}}$, $R_{r^{-1}}$ และกราฟ r^{-1}

Sol จะได้ว่า $r^{-1} = \{(x, y) \mid x = (y-1)^2\}$

$D_{r^{-1}} = R_r = [0, \infty)$

$R_{r^{-1}} = D_r = \mathbb{R}$

IV. ฟังก์ชัน

บทนิยาม

ฟังก์ชัน คือ ความสัมพันธ์ ซึ่งสมาชิกในโดเมนแต่ละตัวไปจับกับสมาชิกในเรนจ์
เพียงตัวเดียว

ข้อตกลงเกี่ยวกับสัญลักษณ์

$y = f(x)$ โดยที่ $f(x)$ คือ ค่า y ที่ x ใดๆ

♥ f ห้ามเจ้าชู้ (หน้าเหมือนหลังต้องเหมือน)

หลักพิจารณาฟังก์ชัน

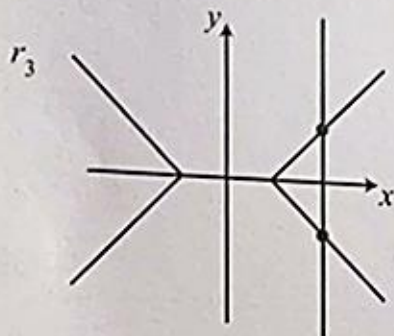
1. แบบแจกแจงสมาชิก	ถ้า x "เจ้าชู้" $\rightarrow$ ไม่เป็นฟังก์ชัน
2. แบบบอกเงื่อนไข	แทน x 1 ค่า ได้ y มากกว่า 1 ค่า ไม่เป็นฟังก์ชัน
3. กราฟ	ลากเส้นขนานแกน y ตัดมากกว่า 1 จุด ไม่เป็นฟังก์ชัน

Note

Ex จงพิจารณาว่าความสัมพันธ์ต่อไปนี้ เป็นฟังก์ชันหรือไม่

$r_1 = \{(1, 2), (2, 1), (3, 2), (2, 3)\}$ ไม่เป็นฟังก์ชัน (เพราะ $(2, 1)$ และ $(2, 3)$)

$r_2 = \{(x, y) | y^2 = |x - 2|\}$ ไม่เป็นฟังก์ชัน (เพราะแทน $x = 1$ ได้ $y = -1, 1$)

ไม่เป็นฟังก์ชัน

(เพราะจากเส้นขนาน แกน y
ตัดกราฟมากกว่า 1 จุด)

IV. ฟังก์ชัน (ต่อ)

ลักษณะของฟังก์ชัน

จาก A ไป B (A into B) $f: A \rightarrow B$	$D_f = A ; R_f \subset B$
จาก A ไปทั่วถึง B (A onto B) $f: A \twoheadrightarrow B$	$D_f = A ; R_f = B$
1-1 จาก A ไป B ($one\ to\ one$) $f: A \xrightarrow{1-1} B$	ถ้า $f(x_1) = f(x_2)$ แล้ว $x_1 = x_2$

หลักพิจารณาฟังก์ชัน 1-1

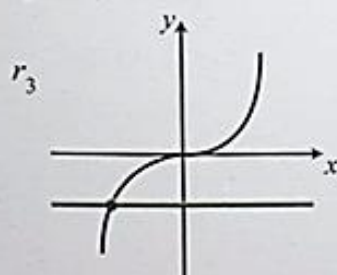
1. แบบแจกแจงสมาชิก	ถ้า y "เจ้าชู้" $\rightarrow$ ไม่เป็นฟังก์ชัน 1-1
2. แบบบอกเงื่อนไข	แทน y 1 ค่า ได้ x มากกว่า 1 ค่า ไม่เป็นฟังก์ชัน 1-1
3. กราฟ	ลากเส้นขนานแกน x ตัดมากกว่า 1 จุด ไม่เป็นฟังก์ชัน 1-1

Ex จงพิจารณาว่าความสัมพันธ์ต่อไปนี้ เป็นฟังก์ชัน 1-1 หรือไม่

$r_1 = \{(1, 2), (2, 1), (3, 2)\}$ ไม่เป็นฟังก์ชัน 1-1 (เพราะ $(1, 2)$ และ $(3, 2)$)

$r_2 = \{(x, y) | y = |x - 2|\}$ ไม่เป็นฟังก์ชัน 1-1 (เพราะแทน $y = 1$ ได้ $x = 1, 3$)

เป็นฟังก์ชัน 1-1 (เพราะ ลากเส้นขนานแกน x ตัดกราฟเพียงจุดเดียว)

V. ฟังก์ชันอินเวอร์ส

1. f^{-1} เป็นฟังก์ชัน $\leftrightarrow f$ เป็นฟังก์ชัน 1-1

2. $D_{f^{-1}} = R_f$ และ $R_{f^{-1}} = D_f$

3. $(f^{-1})^{-1} = f$

♥ 4. $f(\Delta) = \square \leftrightarrow \Delta = f^{-1}(\square)$

Ex กำหนดให้ $f(2x+1) = x-3$ จงหา $f^{-1}(2)$

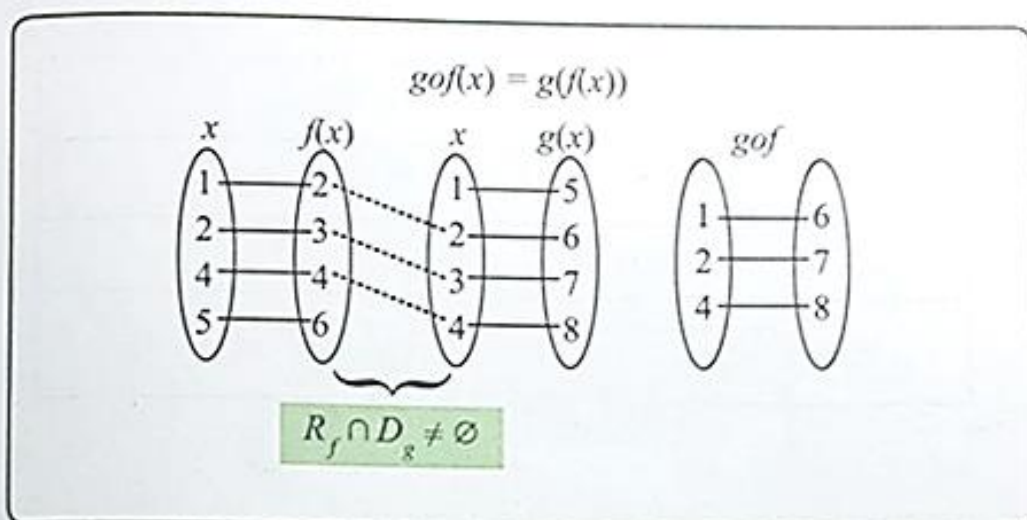
Sol จาก $f(\Delta) = \square \leftrightarrow \Delta = f^{-1}(\square)$

ดังนั้น $2x+1 = f^{-1}(x-3)$

แทน $x=5$ จะได้

$\therefore f^{-1}(2) = 11$

VI. ฟังก์ชันประกอบ

1. $(f \circ g)^{-1}(x) = (g^{-1} \circ f^{-1})(x)$
2. $\left. \begin{aligned} (f \circ f^{-1})(x) &= x \\ (f^{-1} \circ f)(x) &= x \end{aligned} \right\} f: A \xrightarrow{\text{onto}} B$
3. $(f \circ g \circ h)(x) = f(g(h(x)))$

Ex กำหนดให้ $(f \circ g)(x) = x^2 - 3$, $f(x) = 2x + 1$ จงหา $(g \circ f)(x)$

Sol $(f \circ g)(x) = f(g(x))$
 $x^2 - 3 = 2g(x) + 1$
 $g(x) = \frac{x^2 - 4}{2}$

$$\begin{aligned} \therefore (g \circ f)(x) &= g(f(x)) \\ &= g(2x + 1) \\ &= \frac{(2x + 1)^2 - 4}{2} \\ &= \frac{4x^2 + 4x - 3}{2} \end{aligned}$$

VII. พืชคณิตของฟังก์ชัน

$$(f+g)(x) = f(x) + g(x) \quad ; \quad D_{f+g} = D_f \cap D_g$$

$$(f-g)(x) = f(x) - g(x) \quad ; \quad D_{f-g} = D_f \cap D_g$$

$$(f \cdot g)(x) = f(x) \cdot g(x) \quad ; \quad D_{f \cdot g} = D_f \cap D_g$$

$$\left(\frac{f}{g}\right)(x) = \frac{f(x)}{g(x)} \quad ; \quad D_{\frac{f}{g}} = D_f \cap D_g - \{x \mid g(x) = 0\}$$

VIII. ฟังก์ชันเพิ่ม ฟังก์ชันลด

นิยาม

ฟังก์ชันเพิ่ม	x เพิ่ม y เพิ่ม / x ลด y ลด	♥ ตามกัน
ฟังก์ชันลด	x เพิ่ม y ลด / x ลด y เพิ่ม	♥ สวนทางกัน

วิธีตรวจสอบ

วาดกราฟ	ดู slope ของเส้นสัมผัส	ถ้า slope + เป็นฟังก์ชันเพิ่ม ถ้า slope - เป็นฟังก์ชันลด
บทนิยาม	♥ f เพิ่ม	$x_1 < x_2 \rightarrow y_1 < y_2$ (ตามกัน)
	♥ f ลด	$x_1 < x_2 \rightarrow y_1 > y_2$ (สวนทางกัน)

IX. Trick/ โจทย์แนวพิเศษ

ฟังก์ชันเวียนเกิด

Ex ให้ $y_1 = f(x) = \frac{x+1}{x-1}$

$y_2 = f(y_1), y_3 = f(y_2), y_n = f(y_{n-1})$ สำหรับ $n = 2, 3, 4, \dots$

จงหา $y_{2553} + y_{2010}$

Trick

หา Pattern

Sol

$$\left. \begin{aligned} y_1 &= \frac{x+1}{x-1} \\ y_2 &= \frac{\frac{x+1}{x-1} + 1}{\frac{x+1}{x-1} - 1} = x \\ y_3 &= \frac{x+1}{x-1} \end{aligned} \right\} \xrightarrow{\text{หา Pattern}} y_n = \begin{cases} \frac{x+1}{x-1} & ; n \in \text{คี่} \\ x & ; n \in \text{คู่} \end{cases}$$

$$\therefore y_{2,553} + y_{2,010} = \frac{x+1}{x-1} + x = \frac{x^2 + 1}{x-1}$$

สมการเชิงฟังก์ชัน

Ex กำหนดให้ $f: R \rightarrow R$ เป็นฟังก์ชัน โดยที่ $xf(x) + f(1-x) = 2x - x^2$

จงหา $f(x)$

Sol แทน x ด้วย $1-x$; $(1-x)f(1-x) + f(x) = 2(1-x) - (1-x)^2$

$$(1-x)f(1-x) + f(x) = 1 - x^2 \quad \text{--- ①}$$

จาก $xf(x) + f(1-x) = 2x - x^2$ คูณด้วย $1-x$

$$(1-x)xf(x) + (1-x)f(1-x) = (2x - x^2)(1-x) \quad \text{--- ②}$$

$$\text{①} - \text{②} ; f(x) \cdot (1-x+x^2) = (1-x^2) - (2x-x^2)(1-x)$$

$$\therefore f(x) = 1-x$$